

Beste tuinders,

Soms doet verandering gewoon een beetje pijn. En soms is verandering juist heel erg fijn. Dat kan voor iedereen heel verschillend zijn. Dat hebben we ervaren bij het werkplan op 2 augustus bij het aanpassen van de tuin bij tuin 18. Je leest er meer over in deze nieuwsbrief.

Soms mag er zelfs geen verandering plaatsvinden, zoals bij een tuin van Piet Oudolf, dat vertelde het hoofd van de tuin bij Museum Voorlinden. Want dan mag het zijn naam niet meer dragen. Overigens een prachtige tuin, waar altijd een paar siergrassen terug te vinden zijn. En die zal je ook in het ontwerp bij tuin 18 terugvinden.

De Distelvlinder heeft weer weinig last van verandering in het klimaat en zij vliegen vrij over de landsgrenzen tijdens hun migratietocht over duizenden kilometers. Die tocht voert van Afrika tot ver in Scandinavië. De vlinder deed ook onze tuin aan en landde op de rode zonnehoed. Margreet legde het vast. Fotograaf Lucas Foglia legde de gehele migratie vast. De tentoonstelling 'Vlindervlucht' is nog te zien tot en met 28 september in Fotomuseum Den Haag.

In deze nieuwsbrief:

Hortensia's

Driehoektuin

Plant van de maand

Zaadzakje van Lineus

Herkomst van de
tuinnamen

Wist je dat

Tekstredactie Josephien
van Kessel

Beeldredactie Ellen van
Waijen

Distelvlinder

Hortensia's

Tijdens werkplan

Nieuw ontwerp met
daarachter hortensia's bij
tuin 17 zoals het bij tuin 18
ook was

Tegenover huisje 18 zijn de hortensia's van het algemeen groen weggehaald. Dit was op een zaterdagochtend tijdens het werkplan de opdracht aan een groepje. Laag snoeien en alle takken met de bloem naar boven leggen. Als je alles namelijk netjes in dezelfde richting legt, kan het later makkelijker gehakseld worden. Hakselen doen we om het snoeiafval later weer in de tuinen te gebruiken als voeding voor de planten. Daarna worden de wortels verwijderd en blijft er niets meer over.

Het hield de gemoederen goed bezig. Veel passanten vonden het eeuwig zonde, het ziet er zo prachtig uit, waarom weghalen wat het nog doet?

Ook onder de groep die aan het snoeien was, was er wat twijfel. 'Hortensia's vind ik gewoon mooi, als je de tuin inloopt is het zo fleurig, kleurrijk, ze zijn er altijd. Ik word er zo vrolijk van'. Maar we konden ook wel begrijpen dat de tuinder van tuin 18 iets anders wilde. Na een ochtend snoeien en alvast wat wortels weghalen was de conclusie dat 'alle verandering soms toch gewoon een beetje pijn doet'.

En dat is inderdaad zo, maar er is een goede reden voor. Hieronder leggen Lia, Margreet en Hester (Molen-kas) uit waarom:

Voor huisje 18 stonden veel hortensia's, dat gaf inderdaad een kleurrijk geheel. Maar helaas zijn hortensia's veelal doorgekweekt en dat betekent dat ze vaak geen stuifmeel of nectar bevatten. Ze bieden dan geen voedsel voor vlinders of bijen.

In augustus 2025 wordt een begin gemaakt met nieuwe beplanting voor huisje 18. Er is een heel nieuw tuinontwerp gemaakt, waarbij de voortuin van het huisje en het algemeen groen samen één geheel vormen. Er worden ca. 200 planten geplaatst, van wel 15 verschillende soorten planten en siergrassen. Zelf hebben we al 140 planten gezaaid en gekweekt in de Molen-kas. De overige planten schaffen we (samen met de eigenaar van tuin 18) aan. Dit zijn nieuwe en inheemse soorten die nog niet in het algemeen groen van ons tuinpark staan. Daarmee vergroten we de biodiversiteit in het algemeen groen. Nieuwe planten die we in deze tuin terug gaan zien, zijn onder andere de echte koekoeksbloem, de vaste korenbloem en de grote Centauri.

Wat nu nog een groot zwart vlak is, wordt de komende maanden veranderd in een kleurige bloementuin, waarvan de eerste contouren in de lente van 2026 zichtbaar zullen zijn. Volg de voortgang en zie hoe de tuin langzaam omgetoverd wordt!

Driehoektuin

Onlangs is de beplanting van de driehoek (voorbij tuin 6) afgemaakt. Deze tuin van het algemeen groen stond altijd blank bij hevige regen. Het was een verwaarloosd stukje groen. Twee jaar geleden is de groep Natuurlijk Tuinieren begonnen met herfstbladeren van de bomen daar neer te leggen. Met name Lia heeft daar vele en vele kruiden uit de vijver en sloten gestort. Er is veel ongewenst groen verwijderd en flink gesnoeid. Er zit nog steeds veel heermoes en zevenblad in de grond daar. Tijdens de AGO diensten zullen we in dit hoekje de heermoes en zevenblad uittrekken en zo uitputten: de aanhouder wint.

In de kas zijn inheemse planten gekweekt die goed bij deze natte grond passen: Moerasspirea, grote kattenstaart, wilde chicorei, vingerhoedskruid, adderwortel en knolspirea. Deze laatste staat op de rode lijst als zeldzaam en sterk afgenomen en is sinds 2017 beschermd. De inheemse smeerwortel stond daar al en heeft men uiteraard laten staan. Half juli is de vederdistel en wilde cichorei geplant. Het gaat een bijzondere tuin worden. Heel benieuwd hoe deze zich gaat ontwikkelen.

Groeten van Margreet, Hester en Lia.

Over de geneeskrachtige planten in de Driehoektuin.

Behalve inheems en geschikt voor de natte grond zijn de bovenstaande planten ook nog eens geneeskrachtig. Dat geldt ook voor de heermoes en het zevenblad die erg hardnekkig zijn en snel de hele tuin overheersen. Dit geeft ook hun weerstand aan, die ze overdragen aan de mens en dieren die ze gebruiken. Dat is ook de reden om ze in toom te houden en uit te putten. Het zevenblad kan kleingesneden gebruikt worden als spinazie (stoven of roerbakken), of verwerkt worden in een pesto-saus. De heermoes kan vers of gedroogd als thee gedronken worden (wel even laten doorkoken: er zit veel silicium in wat de botten versterkt, maar wat pas loskomt door te koken).

Ook de nieuwe aanplant is veelbelovend!

De Moerasspirea of *Filipendula ulmaria* is ook weerstandverhogend en goed bij bloedarmoede, reumatische artritis en tegen allerlei vervuilingsziektes. Ook goed bij overgangsklachten en witte vloed.

De Cichorei of *Cichorium intybus* is goed voor de spijsvertering en met name voor de gal en lever en daaraan gerelateerde klachten. Ook is de cichorei goed voor de weerstand en algeheel versterkend. Met name de wortel wordt gebruikt, in geroosterde vorm als koffievervanger of -versterker.

Het Vingerhoedskruid of *Digitalis purpurea* werd van oudsher voor hartproblemen gebruikt. Vanwege de moeilijke dosering is dit inmiddels verboden: een overdosering kan de dood tot gevolg hebben.

Adderwortel of *Polygonum bistorta* wordt ook wel bloed- of miltkruid genoemd, wat meteen zijn geneeskrachtige werking aangeeft. Het werkt met name bloedstelpend, bij aambeien, maag- en darmbloedingen en -ontstekingen en bij overmatige menstruatie. Zoals de naam aangeeft wordt vooral de wortel in tinctuur gebruikt.

Smeewortel of *Symphytum officinale* wordt ook wel Nederlandse Arnica genoemd en heeft een vergelijkbare werking op het bewegingsstelsel. Hij vermindert zwellingen en is zelfs bothelend. Ook bij reumatische aandoeningen is hij goed te gebruiken. Zoals de naam al aangeeft wordt vooral de wortel gebruikt en getrokken in vaseline als zalf. Maar ook bijen en vlinders zijn dol op de mooie paarse bloemen.

Plant van de maand

De *Succisella inflexa* 'Frosted pearls'

De *Succisella inflexa* wordt ook wel de blauwe knoop genoemd. Ze heeft parelmoer-roze, bolletjesachtige bloemen. Door de meeldraden die uit de bloemen steken lijken het net speldenkussentjes. Na het uitplanten stoelt ze uit in de breedte, maar wat te veel wordt, kun je makkelijk weghalen. Deze vaste plant valt pas op wanneer ze bloeit. Dat is dan wel meteen met talloos vele bloemen. Mooi en aantrekkelijk.

De *Succisella* is te gebruiken als solitair, in repetitie of in een groep. Ze mengt zich goed met andere planten, zoals in onze tuin met de Hoge Vlambloem, Breed Lampepoetsgras, Rode Zonnehoed, Sneeuwaster en de Margriet. De plant wil graag in de zon staan op ietwat vochtige grond en heeft geen specifieke verzorging nodig.

Ze bloeit van juli tot september en is een vlinder- en bijenlokker van de eerste orde. De plant is nu in bloei te zien in de Dobbetuin, Molentuin en bij de kas, maar uitgebloeid is de plant ook nog aantrekkelijk.

Het zaadzakje van Linnaeus

Na zijn dood werd in het huis van Linnaeus een zaadzakje van papier gevonden dat hij zelf had ontworpen. Je hebt alleen een vierkant stuk papier van 15X15 cm nodig om een veilig zakje voor het geoogste zaad te maken, waarop je ook de naam van de plant en het jaar van oogsten kunt schrijven.

Stap 1. Vouw het papier dubbel en leg de open kant naar boven

Stap 2. De open bovenkant in zijn geheel 1 cm invouwen. Dit herhalen.

Stap 3. Draai het vel om, de ingevouwen kant blijft boven.

Stap 4. De rechter boven-punt helemaal naar beneden en midden vouwen (45 graden)

Stap 5. Hetzelfde doen met de linker boven-punt.

Stap 6. De rechter beneden punt doormidden vouwen en onder het randje stoppen.

Stap 7. Dit herhalen met de linker beneden punt.

Om het zakje te openen en te vullen hoeft alleen 1 van de zijkanten onder het randje vandaan gehaald en de punt opengevouwen te worden. Het zakje kan dan aan de zijkant (een slag draaien en het is de bovenkant) geopend en gevuld worden.

Stap 0

Stap 1

Stap 2

Stap 3

Stap 4&5

Stap 6&7

Tuinpark de Molen

- 1 - Juwelentuin
- 2 - Rondom de IJen
- 3 - Regentantuin
(50 Jaarstreef)
- 4 - Tussen de wilgen
- 5 - Kluisgras
(plantsoen van Antoon Jansen)
- 6 - Rozenkruis
- 7 - De Doolhof
(plantsoen voor een kleine stad)
- 8 - De Fransetuin
- 9 - 't Loo
(1648)
- 10 - De Peel
(doorstroomd afgegraven waterloop voor een)
- 11 - Vlindermeisje
- 12 - Robotuin
- 13 - Varenduin
- 14 - Jan Vanzandveldplein
- 15 - De Erven
- 16 - Driehoektuin
- 17 - Goevrou van Wierse
(Gemaal Jansz, 1848, 1849)
- 18 - Bozenkruis
(plantsoen van Antoon Jansen, 16-18 en 19 eeuw)
- 19 - Molentuin
- 20 - Fruittuin
- 21 - Driehoektuin
(plantsoen van Antoon Jansen)

Groen kader = Natuurpark

- A - Kermisbestuur
- B - Speeltuin
- C - Kantine
- D - Tuinmarkt

Herkomst van de tuinnamen op de Molen

De kas bij Tuin 2
Rondom de kas

Klaagmuur

De tuinen die geleidelijk aan ontstonden in het Algemene Groen onder de enthousiaste aansturing van Margreet kregen een naam die werd bedacht door Mintsje (tuin 23).

Zo heet de eerste tuin die door Margreet werd aangelegd op een stuk gras vlak bij haar huisje Juwelentuin (1). Mintsje bekent dat ze de naam geleend heeft van Monty Don van Gardener's world, omdat er zulke juwelen van planten staan, waarvan het zaad weer gebruikt wordt om andere algemeen groen tuinen van de Molen in te zaaien. Vlak bij de Juwelentuin staat de kas, die door de tuinders gekozen werd uit verschillende andere mogelijke projecten na een inzameling. Hier plant Margreet, sinds kort met Hester, de zaden, verspeent ze en plant ze uiteindelijk uit, onder andere in tuin 2 Rondom de Kas. De Regententuin (3) dankt zijn naam aan zijn locatie vlakbij het kantoor van het bestuur. Tussen de Wilgen (4) is ook letterlijk de tuin die ontstaan is tussen de wilgen. Tuin 5 langs de parkeerplaats heeft zijn naam Klaagmuur te danken aan Ariane Roozendaal. Naar de reden kunnen we alleen gissen. De Rozentuin is tuin 6 en dankt zijn naam aan de rozen die er staan. Tuin 7 was de tweede tuin die in ontwikkeling kwam en werd door Mintsje de Dobbetuin gedoopt. Ze kende een dobbe nog uit Friesland waar ze een weiland achter hun huis hadden met een dobbe – een natuurlijke verlaging in de wei waar water bleef staan.

Tuin nummer 8, de Fransetuin is vernoemd naar Frans. Grapje, natuurlijk naar het bezoek van Napoleon aan Waterland. Waterland zelf werd ook de inspiratie voor veel tuinnamen op de Molen. Tuin nr. 9 't Loo is gewoon een synoniem voor bos, aangezien er een klein bosje staat. Tuin 10 de Poeltuin is, in tegenstelling tot een Dobbe, een door de mens uitgegraven waterplaats voor vee, maar ook de naam van een gemaal in Waterland. In de Vlindertuin (11), bijgehouden door Linda, staan veel waardplanten voor vlinders.

In de Rotstuin (12) staan verschillende zwarte stenen waar de tuin naar genoemd is: volgens Mintsje zou de tuin beter vanaf het pad gezien worden als er (nog) meer gesnoeid wordt. Tuin nummer 13 de Varentuin doet zijn naam eer aan door veel varens en ook sneeuwkllokjes in de winter. Het Jos Verseveldplein (14) is vernoemd naar oud-tuinder op de Molen en voorganger van Margreet Jos v. Verseveld, die al begon met het uitdelen en her en der planten van hortensia's en rudbeckia's. Iemand met 't hart op de goede plaats voor het algemene groen.

De Erven (15) is gewoon het meervoud van een Erf. De Driehoektuin (16) is afgeleid van de vorm en elders in deze Nieuwsbrief onderwerp van een stukje over zijn ontstaan. Over de Gouwtuin van Mintsje (17) staat in de volgende Nieuwsbrief een uitgebreider stukje. Ik moest meteen denken aan de Gouw van de Hobbits van Tolkien, een boek dat Mintsje, net als ikzelf, ook met plezier gelezen heeft. Natuurlijk is de Molen ook gelegen aan de Buitengouw en is -gouw een veelgebruikte naam in Waterland. Eigenlijk is het een Germaans stamgebied of landstreek. Het Bozentuintje (18) verwijst naar het Bozen, het diepste meer van Waterland, van wel 30 meter diep, waar soms in donkere mistige nachten een monster wordt gezien.

Fruittuin

De Molentuin (19) is genoemd naar ons Volkstuinpark en was een plek waar altijd planten die over waren heen werden gebracht, met name heel veel yucca's en hortensia's. De Molentuin is door de werkgroep Natuurlijk Tuinieren stevig aangepakt, met een bankje, een slingerend pad en de struiken die er nu staan vormen ook een slinger. Er staat een magnolia en veel vlinderstruiken. De Fruittuin (20) is precies zijn naam en het Braektuintje (21) verwijst naar de vele dijkdoorbraken in Amsterdam-Noord, onder andere die in 1414.

Ik vond het een leuke ontdekking dat de namen van de tuinen op de Molen zo verbonden zijn met de geschiedenis van het Waterland, maar vaak ook gewoon verwijzen naar de inhoud van de tuin.

Wist u dat...

Je plantjes uit de eigen Molen-kas kunt kopen in het winkeltje. Open van 11.15 tot 13.15 uur. Afgelopen zaterdag, 30 augustus, waren ze op zes na allemaal uitverkocht. Volgende week, op 6 september, is er weer een kans.

De gele kornoelje staat, naast het Jos v Verseveldplein, vol met rijpe vruchtjes. Deze zijn heel lekker in een stoofgerecht. Lijkt qua smaak een beetje op een cranberry. De gele kornoelje is vrij zeldzaam.

Bijdrage voor de nieuwsbrief:

Mail ons:

e.v.waaijen@gmail.com

josephienvankessel@gmail.com